

BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJESİ SONUÇ RAPORU

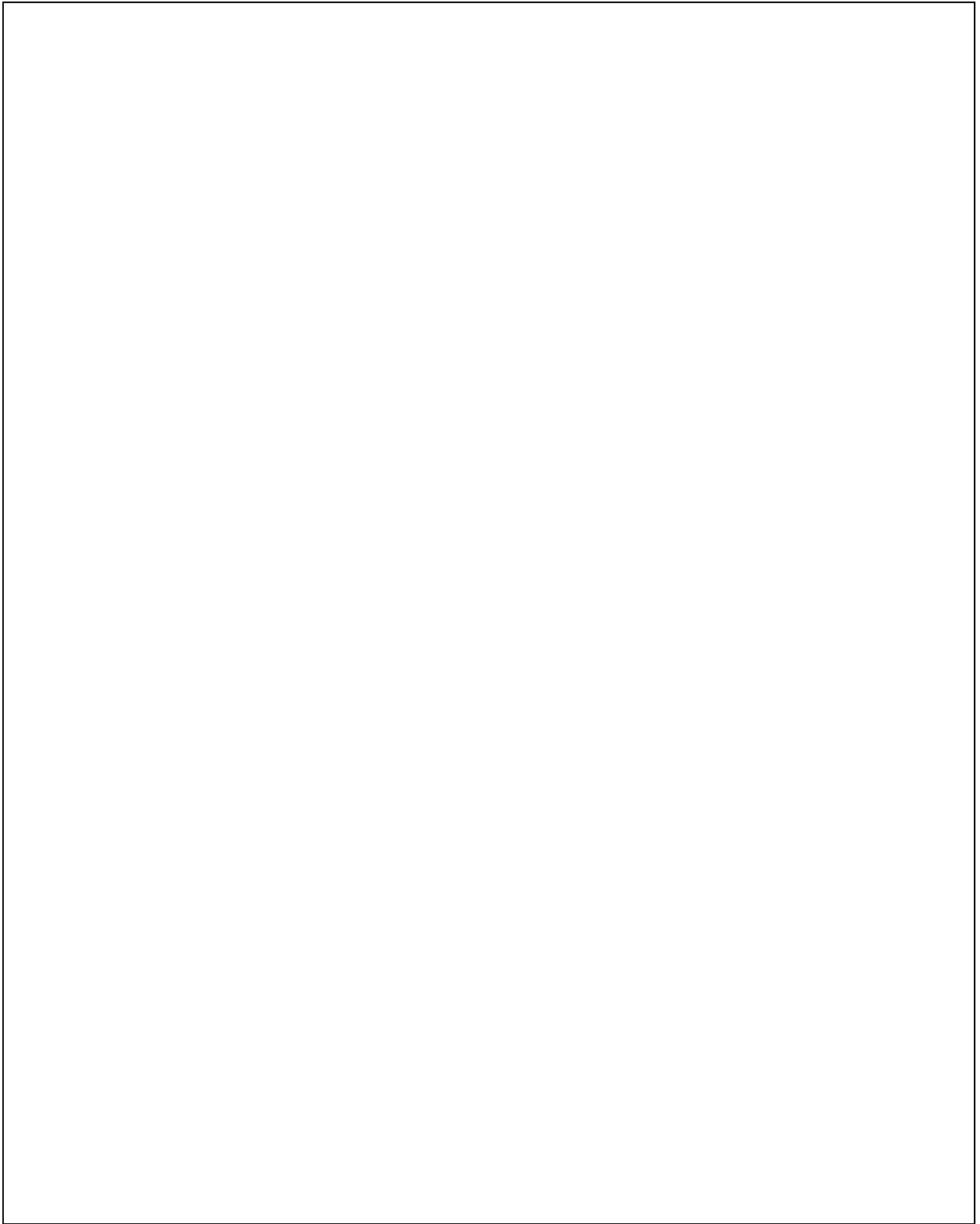
PROJE BAŞLIĞI

Kapadokya’da Bilinmeyen Bir Ortaçağ Tarımsal Üretim Merkezi: Nevşehir İli Ürgüp İlçesi
Aksalur Köyü Alocaş (Ali Koçaş) Ören Yeri
An Unknown Medieval Agrarian Production Center: The site of Alocaş (Ali Koçaş) near the
village of Aksalur (Ürgüp, Nevşehir)

Proje No:

Proje Yürütücüsü:

Besim Tolga UYAR
Fen Edebiyat Fakültesi
Sanat Tarihi Bölümü

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın konusu Kapadokya bölgesinin çok az bilinen, ancak zengin Ortaçağ kalıntılarına ev sahipliği yapan ören yerlerinden, Nevşehir'in Ürgüp İlçesi (Hagios Prokopios) sınırları içinde, Karacaören köyü yakınlarında bulunan Alocaş (ya da Ali Koçaş) mevkiidir. Günümüze kadar hiçbir bilimsel çalışmanın konusu olmamış bu alanda Ortaçağ'dan başlayarak olasılıkla Geç Osmanlı dönemlerine kadar tarihlendirilebileceğimiz farklı boyutlarda ve etkileyici büyüklükte çok sayıda şirahane mevcuttur. Sınırlı sayılabilecek bir alan içinde önemli bir bölümü çok iyi korunmuş durumdaki kaya mekanlar ilk bakışta bir tür üretim merkezi – fabrika görünümü vermektedir. Kapadokya'daki Ortaçağ kaya yerleşimlerinde sıra işlikleri genel olarak köyün içerisinde bir kiliseye bağlı ya da münferit olarak konumlanmıştır. Karacaören köyü yakınlarında bulunan Alocaş (ya da Ali Koçaş) mevkiindeyse söz konusu mekanlar herhangi bir yerleşimden bağımsız bir yapılar grubu olarak düzenlenmiş olmaları nedeniyle ünik bir örnek oluştururlar ve Ortaçağ Kapadokya'sında tarımsal üretim hakkında, konuyla ilgili literatüre bugüne kadar girmemiş önemli veriler sunarlar.

Bu projede, Alocaş ören yerindeki bütün verilerin (işlikler ve diğer tarımsal işlevli mekanlar, Erken ve Geç Ortaçağ mezarlığı, yüzeyden toplanan seramik), Kapadokya bölgesinin mimarlık, yerleşimler tarihi, tarımsal ve ticari organizasyonunun yazımına taban oluşturabilmesi için genel bütün içinde sistematik olarak bir araya getirilmesini amaçladık. Kendi içinde bir tutarlılık sergilemek üzere oluşturulan bu verilerin mimari ve arkeolojik açıdan karşılaştırılması, yerleşiminin konumunun, işlevinin belirlenmesi ve Bizans ticari yol bağlantılarıyla olan ilişkilerinin kurulması sayesinde elde edilecek çıktılarını genel bir sonuç içinde değerlendirmeyi hedefledik. Kapadokya özelindeki bu araştırma, Türkiye'de üzüm işliklerinin gelişiminde kesintiye uğrayan zincirin Bizans dönemi açısından tamamlanmasına ve aydınlanmasına da katkıda bulunacağını düşünüyoruz.

Bu araştırmanın gerçekleşmesini sağlayan ve araştırma boyunca bizi destekleyen başta Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rektörlüğü olmak üzere, Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı ve üniversitemiz BAP birimine çok teşekkür ederiz. Ayrıca projenin farklı aşamalarında gerek teknik gerekse akademik konularda bize yardımcı olan Arkeoloji bölümünden Yrd. Doç Dr. Yalçın Kamış ve Yrd. Doç Dr. Nilüfer Peker'e, mimar Aykut Fernerci'ye, üniversitemiz

Arkeoloji bölümü öğrencilerinden Mehmet Yüksel ve Senem Şimşeğe teşekkür ediyoruz. Son olarak, araştırmamız sırasında karşılaştığımız bazı sorunların çözümünde bize destek olan Nevşehir Müzesi Müdürü Arkeolog Murat Gülyaz'a ve müze personeline de şükranlarımızı sunuyoruz.

ÖZET

Kapadokya'nın merkezinde bugünkü Nevşehir İli sınırları içinde kalan bölge Bizans Sanatı ve arkeolojisi için eşsiz bir açık hava müzesi konumundadır. Ortaçağ sanatının şaheserleri arasında sayılabilecek duvar resimlerini barındıran Göreme Açık Hava Müzesi, Açıksaray Ortaçağ yerleşimi ya da Kaymaklı, Derinkuyu yeraltı şehirleri gibi ören yerleri T.C. Kültür Bakanlığınca uzun zaman öncesinden tarihi sit alanı kapsamına alınarak korunmuşsa da, en az bu eserler kadar önemli diğer birçok anıt ve yapı grubu kaderlerine terk edilmiş durumdadır. Son yıllarda hızla gelişen turizm faaliyetlerinin sınırlı alanlara (özellikle Nevşehir'in ilçelerinden Uçhisar, Göreme, Avanos, Ürgüp ve civarında) yoğunlaşarak tahribatı artırmamasını bir ölçüde azaltmak ancak bu turizm faaliyetlerinin bölge geneline yayılmasıyla sağlanabilir. Bu dengeli gelişimi temin etmenin en iyi yolu ise bölge geneline dağılmış Erken ve Geç Ortaçağ eserlerinden az bilinenlerinin içinde buldukları fiziki ortamla uyumlu bir şekilde araştırılarak ortaya çıkartılması, envantere kaydedilmesi, tescillenmesi, bilimsel olarak incelenmesi, tartışılması ve yayınlarla tanıtılması; böylece farkındalıklarının artırılarak koruma, restorasyon ve arkeolojik alan yönetimine yönelik projelerin hazırlanmasına önayak olunmasıyla mümkün olacaktır.

Bu araştırma projesinin konusu Kapadokya'da Bizans dönemindeki tarımsal ürün işlikleridir. Bölgedeki toprak ve iklim koşullarının uygunluğu sayesinde Bizans dönemi boyunca en önemli tarımsal faaliyet bağcılık olmuştur. Buna bağlı olarak yerleşimlerde farklı ölçeklerde üzüm işleme tesisleri bugünkü arkeolojik bulgularda önemli bir yeri tutmaktadır. Buna karşın yakın zamana kadar araştırmalarda yeterli ilgiyi görememiş olması tarih yazımında önemli bir boşluk yaratmıştır.

İşte Kapadokya bölgesinin çok az bilinen, ancak zengin Ortaçağ kalıntılarına ev sahipliği yapan ören yerlerinden biri de Nevşehir'in Ürgüp İlçesi (Hagios Prokopios) sınırları içinde, Karacaören köyü yakınlarında bulunan Alocaş (ya da Ali Koçaş) mevkiidir. Günümüze kadar hiçbir bilimsel çalışmanın konusu olmamış bu alanda Ortaçağ'dan başlayarak olasılıkla Geç Osmanlı dönemlerine kadar tarihlendirilebileceğimiz farklı

boyutlarda ve etkileyici büyüklükte çok sayıda şirahane mevcuttur. Sınırlı sayılabilecek bir alan içinde önemli bir bölümü çok iyi korunmuş durumdaki kaya mekanlar ilk bakışta bir tür üretim merkezi – fabrika görünümü vermektedir. Kapadokya'daki Ortaçağ kaya yerleşimlerinde sıra işlikleri genel olarak köyün içerisinde bir kiliseye bağlı ya da münferit olarak konumlanmıştır. Karacaören köyü yakınlarında bulunan Alocaş (ya da Ali Koçaş) mevkiindeyse söz konusu mekanlar konumları itibariyle bir bağımsız yapılar grubu olarak düzenlenmiştir ve Ortaçağ Kapadokya'sında tarımsal üretim hakkında önemli veriler sunarlar.

Ayrıca, kimi mekanlarda beyaz sıva tabakası üstünde kırmızı aşı boyayla ya da tuf duvar yüzeyinde kabartma tekniğinde bitkisel ve geometrik bezemeler haç motifler dikkat çeker. Şirahanelerden birinde yuvarlak toplama teknelerinden birinin üzerinde epigrafik özellikleri nedeniyle 9.yy'dan önceye tarihlendirebileceğimiz Ortaçağ Yunancasında yazılmış literatürde bilinmeyen altı satırlık bir kitabe tespit ettik ve kayda geçirdik. Bunun yanı sıra, mekanların çevresinde, yüzeyde, çok miktarda Ortaçağ seramiği ve yaklaşık yüz metre mesafede harap durumda bir mezarlık göze çarpmaktadır. Tüm Kapadokya'da olduğu gibi sözü edilen ören yerinde de doğal ve mekanik etmenlere dayalı geniş boyutlu bozulmalar hemen fark edilmektedir. Sonrasında yaptığımız literatür taramasında da söz konusu ören yerinin şimdiye kadar herhangi bir bilimsel çalışmaya ya da yayına konu olmadığını belirledik. Tüm bu tespitlerimiz Karacaören köyü yakınlarında bulunan Alocaş (ya da Ali Koçaş) mevkiindeki örenin ivedilikle araştırılmasını ve bilimsel olarak incelenmesini öngören bu projenin doğmasına vesile olmuştur.

Bu projeye, Üniversitemiz kaynakları kullanılarak, iki aşamada gerçekleştirilen sistematik bir çalışma yürütülmüştür. On beş gün süren ilk aşamada, tarımsal üretim alanının taranması, envanterlenmesi ve belgelenmesi gerçekleştirilmiş, kaya oyma mekanlardaki epigrafik ve görsel bezemeye dair tüm veriler (hem boyama hem de kabartma tekniğinde yapılmış figüratif ve figüratif olmayan duvar bezemeleri yunanca kitabeler) kaydedilmiş, bazılarının bire bir kopyaları alınmış, tarımsal üretim mekanlarının detaylı mimari rölöveleri çıkartılmıştır. Ardından çalışma arazisinde harita teknikerinin kullandığı Topcon Hiper V GNSS alıcısı cihazı ile yirmi sekiz xyz nokta alınmış (enlem, boylam, yükseklik) ve onu izleyen üç gün boyunca alanın (*drone*) GIS sisteminde topografik taramasının yapılmış ve bunun ardından yapılar söz konusu dijital model üzerine işlenmiştir. İkinci aşamada Ali Koçaş mevkiinde, civarında ve yakın çevresinde bir yüzey taraması yapılmış, yüzey seramikleri toplanmış, bu tarımsal üretim merkezinin organik olarak yakındaki bir Ortaçağ

yerleşimiyle ilintili olup olmadığının araştırılmıştır. Ardından yüzeyden toplanmış küçük buluntuların, seramik parçalarının, arkeolojik çizimleri yapılmıştır. Daha sonra, alan çalışmasından ve mimari-topografik çizimlerden elde edilen veriler ışığında detaylı bir bilimsel değerlendirme yapılmıştır. Bu raporda yer alan araştırmanın akademik sonuçlarının , küçük bir kaç değişiklik sonrası kapsamlı bir makale halinde bilim dünyasına sunulması hedeflenmektedir. Bu temel üzerinden, hem literatüre yeni ve özgün hem de Kapadokya bölgesinin az bilinen sit alanlarını da içine alan daha kapsayıcı bir kültür mirası ve bir koruma kavramının gelişimine katkıda bulunulacaktır.

3. ABSTRACT

The region of Cappadocia constitutes an unique Open Air Museum for Byzantine Art and Archaeology. Important monuments such as Tokalı Kilise (10th cent.), Karanlık Kilise (11th cent.), Eski Gümüş (11th cent.), Karşı Kilise (13th cent.) have been preserved, as they have been included longtime ago into archeological parks by the Ministry of Culture of Turkey. But other monuments and settlements, equally important, have been left to their own fate. In recent years, developing tourism activity had been gathered around limited areas (Göreme, Ürgüp, Nevşehir), which increase the destruction of historical sites; this destruction could be stopped only by establishing a homogenous tourism activity that covers the whole region of Cappadocia. The discovery of unknown medieval sites and monuments through systematic surveys is the only way to assure a balanced development. Study and publication of these monuments would allow a common awareness for the conservation and restorations projects.

One of these less known historical sites of Cappadocia but which houses very rich medieval remains is found in the vicinity of Karacaören, located in the district of Ürgüp (H. Prokopios). In this area which has never been the subject of any scientific research, several wine making facilities from Byzantine to Late Ottoman periods have survived. These rock carved spaces lie in a relatively limited area next to each other and seem to establish a sort of “industrial production area” related to vineyards. The wine production facilities in medieval Cappadocia are generally situated within the rural settlements, in connection with churches or as autonomous spaces. In the so called site of Alocaş however, rock carved spaces have been conceived as an homogenous unity and provide precious information on the agrarian activities and production in Medieval Cappadocia.

On the other hand, floral and geometric patterns, crosses, both painted, in red over the layer of stucco, and carved directly on the rock surface are still visible. In one of the several wine-making facilities, we have documented right above the collecting vat, an unpublished Byzantine inscription, painted over six lines, which date could not be later than the 9th century. Also, a great number of Medieval pottery findings and the remains of an ancient graveyard are distinct around the site. As elsewhere in Cappadocia, it is possible to observe an extensive deterioration, both natural and intended, in the monuments and in their painted decoration. Our project, which aims the immediate examination of the monuments in and around the so called site of Alocaş (Ali Koçaş) has been created in response to these preliminary observations.

The aim of this project is to carry out, by using University of Nevsehir funds, a systematic, comprehensive and pluridisciplinary research through a period of two weeks. The first stage comprises the inventorization and documentation of the rock carved wine production facilities and ceramic findings; the collecting of the epigraphical data; the realization of detailed architectural drawings; topographical mapping of the site through GIS technology in order to situate the monuments on a topographical plan. During the second stage we aim to explore briefly the surrounding area in connection to the site of Ali Kocaş and try to identify if there is a medieval village in the vicinity and a eventual relationship between the latter and the so called “Alocaş” site. We will then subsequently reevaluate the scientific data based upon the archaeological evidence and the digital mapping work and publish an extensive article on a scientific journal. On that basis, we intend to contribute to the development of a new and more inclusive concept of cultural heritage which target is, above all, the lesser-known sites of Cappadocia. Finally, we are planning to prepare a final report in order to draw the attention of the national and international media to the sponsoring.

4. AMAÇ ve KAPSAM

Bu projenin çıkış noktasını, Kapadokya bölgesinde son yıllarda gelişmekte olan sivil kaya mimarisi ve özellikle tarımsal üretim mekanları ile ilgili araştırmalar oluşturmaktadır¹. Birbirinden bağımsız bu projeler sırasında ortaya çıkartılan çıkan arkeolojik, epigrafik, sanat tarihsel ve antropolojik verilerin sayısının her geçen gün artmasıyla Kapadokya'daki Ortaçağ sivil kaya mimarisi ve özellikle tarımsal üretim mekanlarının ele alınış sürecinde kullanılacak bilimsel metodoloji ve yaklaşımlarının tartışılması gereği doğmuştur. İşte bu eksikliği doldurabilmek ve alanımızdaki ulusal ve uluslararası literatüre yeni ve özgün katkı yapmak amacıyla bu projeyi Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekleştirdik. Bunun için, günümüze kadar hiçbir bilimsel çalışmanın konusu olmamış Nevşehir'in Ürgüp İlçesi (Hagios Prokopios) sınırları içinde, Karacaören köyü yakınlarında bulunan Alocaş (ya da Ali Koçaş) mevkiindeki tarihi kalıntıları ele almayı seçtik. Bunun nedeni sadece literatürde bilinmeyen bir alan olması değil aynı zamanda Kapadokya bölgesinin tarımsal üretim süreçleri anlamında en zengin malzemeye ev sahipliği yapmasıdır.

Proje'nin genel kapsamı Kapadokya'da Ortaçağ dönemine ait tarımsal üretim süreçleri ve bunlarla ilişkili arkeolojik verilerdir. Bunun için geniş bir literatür taraması yapılmış özellikle yakın dönemde Kayseri'nin Yeşilhisar İlçesine bağlı tarafımızca yürütülmüş bir başka projedeki verilerle birlikte Prof. Nilay Çorağan'ın Kayseri'nin Yeşilhisar İlçesine bağlı Erdemli köyünde gerçekleştirmiş olduğu yüzey araştırması ve yayınlardaki veriler de yakından değerlendirilmiştir (bkz. dipnot 1).

¹ Araştırmaya ilişkin sonuçlar çeşitli yayınlarla bilim dünyasıyla paylaşılmaktadır. Peker, N., B.T. Uyar, (2011), "Güzelöz-Başköy ve Çevresi Bizans Dönemi Yerleşimleri 2009" 28. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 1. cilt, 283-302, Peker, N., B.T. Uyar, (2012) "Güzelöz-Başköy Bizans Yerleşimleri 2010", 29. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, 251-266, Peker, N., B.T. Uyar, (2013) "Güzelöz-Başköy Bizans Yerleşimleri 2011", 30. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, 147-156, Peker, N., B.T. Uyar, (2014) "Güzelöz-Başköy Bizans Yerleşimleri 2012", 31. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt., 110-119, Uyar, B.T., N. Peker, (2013) "Picturing Creation and Fall in Medieval Byzantium: An Unpublished Cycle of Genesis from the late 9th- early 10th century Cappadocia", *Byzantine Studies Conference*, Yale University, New Haven, CT., Peker, N. (2012) "Osmanlı'dan Mübadeleye Bir Yerleşime Dair Gözlemler: Potamia", *Osmanlı Dünyasında Kültürel Karşılaşmalar ve Sanatsal Yansımaları*, Prof. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu Onuruna Sempozyum/ Cultural Encounters in the Ottoman World and Their Artistic Reflections in Honour of Professor Filiz Yenişehirlioğlu, 14-16 Kasım 2012, Hacettepe Üniversitesi, Ankara; B.T. Uyar, "Güzelöz Köyü'nde Bir Ortaçağ Üretim Alanı: Şaraphaneler" Uluslararası Katılımlı XV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, Anadolu Üniversitesi, 19-21 Ekim 2011; B.T. Uyar, "Güzelöz Köyü'nde Bir Ortaçağ Üretim Alanı: Şaraphaneler" Uluslararası Katılımlı XV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, Anadolu Üniversitesi, 19-21 Ekim 2011; Karakaya, N. (2008), "Erdemli'de Ekmek ve Şarap" *Anadolu ve Çevresinde Ortaçağ*, II, 33-52.

Bizans dönemi işliklerini anlayabilmek karşılıklı etkileşimlerin sorgulanabilmesini gerektirir. Bunun için bugünkü Türkiye sınırlarını da kapsayan Doğu Akdeniz havzasındaki Geç Antik dönem örnekleri bunlar hakkındaki araştırmalar da yakından incelenmiştir. Çalışmamızın sentez ve sonuç aşamalarında Kapadokya bölgesi temel alınarak Anadolu ve Akdeniz havzasındaki Bizans yerleşimlerinde bulunan işliklerle karşılaştırılmış, bölgesel farklılıklar, ticari etkiler, coğrafi etkileşimler ve dönemsel değişimler sorgulanmıştır ve yorumlanmıştır. Ayrıca Ortaçağ boyunca tarımsal üretim süreçleri ve bağıcılık açısından önde gelen bir bölge olan Kapadokya'nın üzüm işliklerinin mimarisinin, organizasyonunun ve ticari bağlantılarının aydınlatılmasıyla elde edilmiş sonuçlar Doğu Akdeniz havzasında Ortaçağ üzüm işleme tesisleri ve üretim süreçlerinde bölgenin yerinin daha geniş bir perspektiften görülmesini de sağlamıştır. Bununla birlikte, işliklerin yerleşimlerdeki konumları ve Ortaçağ ticari yol güzergahlarından yola çıkarak ürünlerin dolaşımıyla işlik bölgelerinin bağlantıları ortaya çıkarılmış ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. İki farklı sempozyumda sunulmuş Bizans dönemi üzüm işliklerine dair yeni veriler birer makale kapsamında bilim dünyasıyla paylaşılacaktır (bkz. Ekler 11.3).

Türkiye'de Bizans üzüm işliklerine dair arkeolojik ve yazılı kanıtların dağınık doğası, kırsaldan başkente, basit tek mekanlı işliklerden daha komplike üretim mekanlarına uzanan geniş bir yelpazeyi göz önünde bulundurmaya gerektirir. Ortaçağ'da önemli bir bağıcılık bölgesi olan Kapadokya'da çoğunlukla kaya oyma mekanlardan oluşan işlikler yerleşimlerde bazen bir konutun içinde bazen de dini bir yapının bir bölümü olarak bulunur. Bunun yanısıra bazı yerleşimlerde fabrika niteliğinde toplu olarak bir bölgede konumlanır. Sözü edilen bu mekanlar mimari bakımdan çeşitlilik gösterirler. İşliğin mimari planlaması ve üretim öğeleri, üretim sürecini göstermesi bakımından değerlidir. Bu özelliklerin Geç Antik çağda Akdeniz havzasındaki tarım işliklerinde farklı ölçeklerde dahi devam ettiği görülür. Bunun yanısıra Ortaçağ'ın yol bağlantılarının önemli bir noktasında bulunan Bölge'de olasılıkla bu işliklerde üretimi yapılan ürünlerin ticari dolaşımı da gerçekleşmiştir. Önerilen bu araştırma projesi kapsamında bölgeye ait oluşturulacak veri tabanı ile ticari yol bağlantıları eşleştirilerek bu gözlemlerin geçerliliğinin test edilmesi hedeflenmektedir. Bulduğu coğrafya ve dönem gereği Geç Roma dönemini takiben gelişen Bizans döneminin üzüm işlikleri tarih yazımı bakımından çok az bilinir. Bizans döneminde dikkate değer bir bağıcılık bölgesi olan Kapadokya'nın işlikleriyle ilgili bu araştırma bu bilinmezin aydınlanmasında önemli bir rol oynayacaktır. Buna ek olarak, bugüne kadar yapılan çalışmalar arkeolojik veri toplanması ve bunların deskriptif tarih yazımında kullanılması ile sınırlı kalmıştır. Bu araştırma ile

Kapadokya bölgesinin üzüm işliklerinin mimarisinin yanı sıra üretim organizasyonu, toplu üretim mekanlarının yerleşimlerdeki fiziksel ve sosyal konumu ve bölgedeki şarap üretiminin ticari etkinlikteki yeri hakkında da Bizans genelinde yorumlar getirmeyi sağlayacak verileri üretilecektir.

GİRİŞ

Kapadokya’da, Bizans dini yapılarının aksine tarım işliklerine dair mevcut bilgi ve araştırmalar oldukça sınırlıdır. Son zamanlarda yapılan birkaç tekil çalışmanın dışında bölge yerleşimlerdeki tarım işlikleri kronoloji, mimari, konum ve üretim işleyişi bakımından şimdiye kadar incelenmemiştir (bkz. dipnot 1). Ortaçağ Türkiye’inde bölgenin en önemli tarımsal üretim alanlarından biri Bağcılıktır. Buna bağlı olarak yerleşimlerde çok sayıda üzüm işliği bulunur. Ancak bugüne kadar bu konuda bütüncül bir çalışma yapılmamıştır.

Türkiye’de Bizans üzüm işliklerine dair arkeolojik ve yazılı kanıtların dağılık doğası, kırsaldan başkente, basit tek mekanlı işliklerden daha komplike üretim mekanlarına uzanan geniş bir yelpazeyi göz önünde bulundurmaya gerektirir. Ortaçağ’da önemli bir bağcılık bölgesi olan Kapadokya’da çoğunlukla kaya oyma mekanlardan oluşan işlikler yerleşimlerde bazen bir konutun içinde bazen de dini bir yapının bir bölümü olarak bulunur. Bazı yerleşimlerde fabrika niteliğinde toplu olarak bir bölgede konumlanır. Sözü edilen bu mekanlar mimari bakımdan çeşitlilik gösterirler. İşliğin mimari planlaması ve üretim öğeleri, üretim sürecini göstermesi bakımından değerlidir. Bu özelliklerin Geç Antik çağda Akdeniz havzasındaki tarım işliklerinde farklı ölçeklerde dahi devam ettiği görülür. Bunun yanı sıra Ortaçağ’ın yol bağlantılarının önemli bir noktasında bulunan Bölge’de olasılıkla bu işliklerde üretimi yapılan ürünlerin ticari dolaşımı da gerçekleşmiştir. Bulduğu coğrafya ve dönem gereği Geç Roma dönemini takiben gelişen Bizans döneminin üzüm işlikleri tarih yazımı bakımından çok az bilinir. Bu araştırma ile Kapadokya bölgesinin üzüm işliklerinin mimarisinin yanı sıra üretim organizasyonu, toplu üretim mekanlarının yerleşimlerdeki fiziksel ve sosyal konumu ve bölgedeki şarap üretiminin ticari etkinlikteki yeri hakkında da Bizans genelinde yorumlar getirmeyi sağlayacak verileri üretilmesi amaçlanmıştır.

MALZEME ve YÖNTEM